

Propuneri și perspective ale scenelor mici

Refuzînd preocupările sterile, impropriu, prin însăși formula sa, demonstrațiilor abstracte, ori modalităților incapabile să comunice clar și accesibil mesajul umanist al teatrului — Festivalul de la Sarajevo polarizează, de 15 ani, atenția publicului și a oamenilor de teatru din Iugoslavia și din străinătate. Anul acesta participării unor ansambluri naționale de primă importanță (din Zagreb, Ljubliana, Split, Novi Sad sau binecunoscutul „Atelier 212” din Belgrad) li s-a adăugat prezența Teatrului Mic din Varșovia, scenă afiliată Teatrului Național din capitala Poloniei.

Atît programul propriu-zis, cît și prezența unui mare număr de regizori, actori, teatrologi, a unor oaspeți de peste hotare, interesul viu manifestat de presă, radio și televiziune, componența strălucită a juriilor, ambianța de seriozitate și pasiune au demonstrat că spectacolele de studio, în spații mici, utilizînd variat posibilitățile scenei și sălii, sînt în centrul atenției oamenilor de teatru și a publicului.

Paralel cu Festivalul, s-a desfășurat și un simpozion consacrat, de asemenea, problemelor teoretice și practice ale teatrelor mici, străduinței lor de a-și elabora o estetică specifică. Simpozionul a debutat printr-un raport prezentat de criticul Luka Pavlovici, redactor-șef al revistei „Odiek” (al cărei colegiu de redacție a fost prezidat, pînă la dispariția sa recentă, de laureatul Premiului Nobel, Ivo Andrić). Dramaturgia românească este, se pare, prețuită în Iugoslavia, și participanții la întîlnirea de la Sarajevo au avut, deseori, prilejul să-și raporteze creațiile la titluri românești.

Buchetul spectacolelor Festivalului a cuprins soluții ingenioase de regie, interpretare și scenotehnică; dar și, mai ales, o atitudine creatoare față de textul dramatic, respectul pentru litera autorului implicînd demersul privind actualitatea și eficacitatea sa dramatică, ținînd seama de dinamica percepției publicului. Adaptări după original ca *Tako, tako!* de Mirko Kovaci sau spectacolele cu piese de Michel de Ghelderode sau Peter Weiss au fost realizate păstrîndu-se in-

tegritatea absolută a operelor, a sensurilor acestora. Grupul teatral S.O.S. din Zagreb a prezentat o adaptare a lui Ivan Kušan după o schiță de Cehov, piesa într-un act *Vodevilul*. Continuarea propusă de I. Kušan textului original se integrează unei concepții clare privind valorificarea în spirit contemporan a caracterelor și situațiilor dramatice. Modificarea poziției sociale a eroilor, și deci a raporturilor dintre aceștia, introducerea unor elemente de satiră actuală, au dat umorului cehovian, caracteristic pentru translația subtilă de la grotesc la ferocitate, nuanțe noi, mai dure.

Masca de aur, mult rîvnitul premiu al criticii teatrale din Iugoslavia, i-a revenit Teatrului din Zenițe, pentru *Rapsodia croată* de Miroslav Krleža, scriitor de notorietate mondială. Reprezentația a avut loc într-un vagon de cale ferată, publicul luînd loc pe băncile dispuse de-a lungul pereților și în mijloc. Actorii au jucat printre spectatori și, s-ar spune, împreună cu aceștia, într-o atmosferă baladescă, cu puternice accente tragice, și cu un firesc impresionant. Liubiša Georgevski, semnatul regiei, a denumit reprezentația „studiu scenic”.

Examen dificil pentru interpreți, puși în situația de a nu putea trișa în ce privește sinceritatea, aflați în cel mai intim dialog posibil cu spectatorii, a căror rezistență, firească la început, față de noutatea reprezentației, trebuia învinsă cu tact; dar ipoteza îndrăzneată, oferită de Teatrul din Zenițe, s-a impus. Nu și cea a teatrului „Atelier 212”, cu *Prometeu înălțat* de Eschil, în varianta regizoarei Slobodanka Aleksici, viziune „tehnicistă” a tragediei. Debutînd cu pantomima descoperirii focului, tabloul întemeiat pe sugestia forței geniului uman, conflictul se dizolvă apoi printre construcții metalice și efecte pirotehnice. Teatrul de cameră din Sarajevo, al cărui local pitoresc a fost și sediul principal al Festivalului, a jucat piesa lui Mihail Bulgakov, *Casa Zoiei*, în regia lui Iosip Lešici. Interpretat impecabil de actori, care stăpînesc știința exactă a nuanțelor, spectacolul a demonstrat și virtuozitatea utilizării luminii în scenă; aprinderea repetată a proiectoarelor, cu viteza imaginii cinematografice, dă mișcării actorilor, în trecerile dintre tablouri, lentoarea studiată a unui film de odinioară. Teatrul Mic din Varșovia a propus *Cartoteca* de Tadeusz Rujevici, scriere epigonică. De reținut, însă, interpretarea rolului principal de către un actor de excepție: Wojciech Siemion.

Certitudinea întîlnirii cu ipoteze de spectacol variate — de la experimentul cel mai îndrăzneț la resursele clasice ale teatrului — s-a păstrat pînă în ultima seară a Festivalului — care și-a demonstrat astfel utilitatea pentru progresul artei scenelor mici.

C. Isac